

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-02-02

Närvarande: F.d. justitieråden Sten Andersson och Kristina Svahn Starrsjö samt justitierådet Jonas Malmberg

Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis

Enligt en lagrådsremiss den 8 januari 2026 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis,
2. lag om utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud för inhämtning av elektroniska bevis,
3. lag om ändring i lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Annika Bergstedt, biträdd av ämnesrådet Cecilia Johansson.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis

Lagens beteckning

Lagrådet föreslår att lagen ges en kortare rubrik, lämpligen Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om europeiska utlämnande- eller bevarandeorder för elektroniska bevis.

2 kap. 1–5 §§

I paragraferna anges vilka myndigheter som får utfärda en europeisk utlämnande- respektive bevarandeorder i straffrättsliga förfaranden. Av 5 § följer att utlämnande- respektive bevarandeorder som utfärdas av de myndigheter som utpekats i 1–4 §§ i vissa situationer ska godkännas av domstol eller åklagare för att få rättslig verkan.

Enligt Lagrådet blir lagen tydligare om det direkt av 1–4 §§ framgår i vilka fall beslut som fattas enligt dessa paragrafer inte får rättslig verkan förrän har de godkänts av allmän domstol eller åklagare. Lagrådet föreslår därför att det som framgår av 5 § arbetas in i 1–4 §§.

2 kap. 13 §

Paragrafen reglerar granskning av uppgifter som har inhämtats genom en europeisk utlämnandeorder avseende trafikuppgifter och innehållsdata. I paragrafen sägs att sådana uppgifter ska granskas snarast möjligt och att granskningen "får" utföras av rätten, åklagare,

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket eller någon annan myndighet som ska ingripa mot brott.

Lagrådet konstaterar att paragrafen innefattar en skyldighet att granska inhämtade uppgifter men att det inte är tydligt vem denna skyldighet åvilar; den pekar endast ut ett antal myndigheter som får utföra granskningen. Såvitt Lagrådet förstår torde den mest ändamålsenliga ordningen vara att ansvaret för att granskning kommer till stånd primärt ligger på åklagare, eftersom en sådan alltid har medverkat till att en europeisk utlämnandeorder kommer till stånd. Lämpligen bör åklagaren sedan kunna delegera granskningsarbetet till ett utpekat organ inom brottsbekämpningen.

Lagrådet kan inte se något skäl till att även rätten ska ha något ansvar för granskningen av uppgifterna.

Lagrådet föreslår mot denna bakgrund att paragrafen ges följande lydelse.

Trafikuppgifter och innehållsdata som har hämtats in genom en europeisk utlämnandeorder ska granskas snarast möjligt. Åklagaren ansvarar för att granskningen kommer till stånd. Åklagaren får överlämna till Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket eller annan myndighet som ska ingripa mot brott att utföra granskningen.

4 kap. 4 §

I 4 kap. finns bestämmelse om sådana sanktionsavgifter som Åklagarmyndigheten ska ta ut av ett utsett verksamhetsställe eller rättsligt ombud i Sverige som åsidosätter vissa utpekade skyldigheter enligt EU-förordningen. I 2 § anges det spann inom vilken sanktionsavgiften ska bestämmas och i 3 § anges ett antal omständigheter som det ska tas särskild hänsyn till när sanktionsavgiftens storlek bestäms. Enligt 4 § får sanktionsavgiften sättas ned "helt eller delvis" om överträdelsen är ursäktlig eller om

det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut avgifter.

Avsikten med det något oegentliga uttrycket "sätta ned helt" synes vara att Åklagarmyndigheten ska kunna bestämma att det överhuvudtaget inte ska tas ut någon sanktionsavgift, medan uttrycket "sätta ned delvis" får antas åsyfta något slag av jämkning – dock inte till noll kronor – av avgiftens storlek. Avsikten med bestämmelsen blir tydligare om den formuleras "Sanktionsavgiften får efterges eller sättas ned ...".

Förslaget till lag om utsedda verksamhetsställen eller rättsliga ombud för inhämtning av elektroniska bevis

1 kap. 2 §

I paragrafen definieras vissa ord och uttryck. I punkt 7 anges vilka typer av beslut och förelägganden som omfattas av lagen.

Enligt Lagrådets mening skulle lagtexten bli tydligare om det som sägs i punkt 7 – vilket strängt taget rör lagens tillämpningsområde i vissa avseenden – placeras i en egen paragraf.

2 kap. 3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Lagtexten behandlar enbart tjänsteleverantörer. Enligt Lagrådets mening bör det av lagtexten framgå att lagen även innehåller bestämmelser om skyldigheter för utsedda verksamhetsställen och rättsliga ombud.

2 kap. 7 §

Paragrafens första stycke har följande lydelse.

En europeisk utredningsorder eller en ansökan om rättslig hjälp beslutad med stöd av konventionen, upprättad av rådet på grundval av artikel 34 i Fördraget om Europeiska unionen, om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater som avser inhämtning av elektroniska bevis, ska riktas till ett utsett verksamhetsställe eller ett rättsligt ombud.

Bestämmelsen har fått en något svårtillgänglig utformning.

Innebörden är dock att vissa slag av dokument ska riktas (vara ställda till) i lagtexten utpekade adressater, nämligen utsedda verksamhetsställen respektive rättsliga ombud. De aktuella dokumenten är *dels* europeiska utredningsorder, *dels* sådana ansökningar om rättslig hjälp, beslutade med stöd av den i lagtexten nämnda konventionen som avser inhämtning av elektroniska bevis.

Enligt Lagrådets mening skulle lagtexten bli lättare att läsa om de båda slagen av dokument behandlades i två olika meningar. Den aktuella konventionen skulle bli lättare att identifiera om dess nummerbeteckning i förteckningen över Sveriges internationella överenskommelser skrevs ut.

Av författningskommentaren framgår att bestämmelsen är avsedd att tillämpas såväl när en svensk myndighet tar emot en utredningsorder respektive en ansökan om rättslig hjälp från en utländsk myndighet som när utredningsordern eller ansökan om rättslig hjälp är upprättad av en svensk myndighet. I det förra fallet ska den svenska myndigheten rikta dokumentet till – och även vända sig till – det utsedda verksamhetsstället respektive det rättsliga ombudet. Även i det andra fallet ska dokumentet riktas till det utsedda verksamhetsstället respektive rättsliga ombudet men dokumentet ska befordras till mottagaren genom den medlemsstat där det utsedda verksamhetsstället eller rättsliga ombudet finns.

Enligt Lagrådets mening skulle den avsedda ordningen bli tydligare om de båda situationerna behandlades var för sig.

Lagrådet föreslår mot denna bakgrund att första stycket i paragrafen byts ut mot följande två stycken.

En svensk behörig myndighet ska vid mottagandet av en europeisk utredningsorder som avser inhämtning av elektroniska bevis rikta denna till ett utsett verksamhetsställe eller rättsligt ombud i Sverige. Detsamma gäller när myndigheten har tagit emot en ansökan om rättslig hjälp som

1. är beslutad med stöd av konventionen, upprättad av rådet på grundval av artikel 34 i Fördraget om Europeiska unionen, om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (SÖ 2005:42), och
2. avser inhämtning av elektroniska bevis.

Om en europeisk utredningsorder som avser inhämtning av elektroniska bevis är utfärdad av en svensk myndighet, ska den riktas till ett utsett verksamhetsställe eller rättsligt ombud som utsetts av den berörda tjänsteleverantören. Detsamma gäller om en svensk myndighet gör en sådan ansökan om rättslig hjälp som avses i första stycket.

3 kap. 10 §

I paragrafen anges förutsättningarna för att en sanktionsavgift ska kunna sättas ned "helt eller delvis". Lagrådet vill i denna del hänvisa till vad som har uttalats i anslutning till 4 kap. 4 § förslaget till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis.

Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.